

Bos & Hei

De afdelingskatern van Natuurpunt Maldegem-Knesselare

Voorwoord: overal langs Franse wegen komt men Natuurpunt tegen...

Juli en augustus zijn klassiek de maanden om eens de neus buiten het kleine Vlaanderen te steken en te genieten van de natuur in de wereld rondom ons. Moeilijk om dan spectaculaire landschappen en natuur te exploreren is het niet wanneer we het Meetjeslandse landschap als referentie nemen. Op enkele honderden kilometer hiervandaan vinden we reeds 2000 m hoge bergen, uitgestrekte dun bevolkte en zelfs verlaten gebieden waar de natuur haar gang kan gaan en honderden vierkante kilometer grote aaneengesloten bossen. Het biedt ons de o zo gewaardeerde rust en diversiteit waar velen onder ons terecht van dromen. Maar is die natuur en het daarbij horende natuurbehoud daar zoveel anders dan bij ons? Tijdens mijn noord-zuid (letterlijk!) reis door Frankrijk met het gezin werd ik verrassend veel geconfronteerd met natuur en natuurbehoud die me deed terugdenken aan het Meetjesland. Hierbij enkele getrokken lessen...

Onze meerdaagse fietstocht door de Sologne net ten zuiden van Orléans dompelde ons onder in de ontginnings- en exploitatiehistoriek van – laat ons zeggen – moeilijke gronden. Jawel, net zoals in het Maldegemveld, liggen ook hier gronden – zij het ettelijke malen uitgestrekter – waar landbouw en bevolking het historisch heel moeilijk hebben gehad. Ook hier faalden verschillende pogingen om het gebied economisch aantrekkelijk te maken. Finaal leverde dit “falen” ons net zoals in het Maldegemveld uitgestrekte bossen, boomrijke heidevelden en heischrale graslanden. Als voorbeeld van landschaps- en biodiversiteit met een knipoog naar het Maldegemveld is dit gebied meer dan een bezoekje waard. Spijtig genoeg zal dit bezoek in hoofdzaak vanop de openbare wegen moeten gebeuren. De ettelijke honderden vierkante kilometers van de Sologne zijn in handen van grootgrondbezitters die – gelukkig in tegenstelling tot het Meetjesland – meer en meer hun

terreinen als private jachtterreinen omheinen. De strikte ontoegankelijkheid van die terreinen is misschien wel (deels) positief voor de biodiversiteit, maar ze draagt geenszins bij tot de maatschappelijke appreciatie van die natuur. De Natuurpunt slogan “Natuur voor iedereen” heeft hier nog een lange weg af te leggen. Het ecotoeristisch potentieel van de Sologne blijft dan ook grotendeels onbenut. Het Etang de Beaumont is hier de vreemde eend in de bijt. Deze grote vijver is in handen van

een Franse natuurorganisatie en dit is duidelijk merkbaar, inclusief knuppelpad en observatiehut zowaar met permanente natuurgids uit Orléans. Een eerste kiem van wat hier komen zal? Als eerste les trek ik alvast dat de toegankelijkheid van onze natuurgebieden uitermate belangrijk is om tot brede erkenning van ons natuurbehoudswerk te komen.

Meer dan kiemen richting heideherstel kwamen we dan weer tegen in het Regionaal Natuurpark Plateau de Millevaches, ergens midden Frankrijk. Duizend koeien kwamen we er niet tegen, maar wel het werk van lokale vrijwilligers die hier monotone naaldhoutbestanden omzetten naar – jawel –

gemengd bos en boomrijke heide. Hier worden de grote middelen voor ingezet voor kap- en plagwerken en toch werd het natuurherstel gesteund door de lokale bevolking. Het viel op dat ook hier niet alleen Schotse Hooglanders het grasbeheer in handen hebben, maar dat ook gewone melkkoeien de dienst uitmaken. Een samenwerking tussen de natuurorganisatie en de lokale landbouwers? Ongetwijfeld wel en dit net zoals ook in het Maldegemveld. Les twee: een lokale inbedding van het

natuurbehoudswerk levert niet alleen meer helpende handen op, ze verzekert ons tevens een sociale appreciatie van het werk op met een potentiële win-win voor alle actoren in de streek. Denk hier maar aan ecotoerisme waar het Regionaal Park sterk op inzet. Een open dialoog tussen alle actoren ligt hier aan de basis. Hopelijk kan het Strategisch Project Landschapspark Drongengoed hier verder haar schouders onder steken.

Nog iets verder naar het zuiden kwamen we in het Regionaal Natuurpark Causses du Quercy terecht. Met haar steile gorges en garrigue, iets exotischer en dus verderaf van de Meetjeslandse natuur. Toch werden we ook hier geconfronteerd met het Natuurpuntwerk; deze keer met het studiewerk naar de verspreiding van vlinders. De gorges zijn namelijk een ideale groeiplaats voor buxus. Hier vind je geen buxusbollen, -haagjes of andere vreemd gesnoeide struiken, maar wel de buxus zoals deze natuurlijk wild uitgroeit (sinds jaar en dag één van mijn favoriete planten in Zuid-Frankrijk). Hier trok een vreemde parelmoerglanzende mot mijn aandacht. Had ik deze mot niet bij het invullen van het Vlinderweekendformulier op de Natuurpuntwebsite gezien? Inderdaad, een buxusmot. Deze Aziatische soort is enkele jaren terug samen met de buxusbollen voor de tuin ongewild uit Azië ingevoerd en is gestart met haar opmars door Europa. De gevolgen zijn – zoals we dat van invasieve soorten kennen –

navenant: de buxus wordt door de larven opgevreten en nog iets zuidelijker langs de rivier Aveyron, staat alle maar dan ook alle buxus er vergeeld en dor bij. Een spijtige zaak, al merkte ik ook op dat de aangetaste planten reeds durfden nieuwe scheuten aan te maken. Een samenrapen van de laatste krachten of een prille zoektocht naar een nieuw evenwicht? Ik weet het niet, maar trek alvast de les dat onze strijd tegen invasieve niet-inheemse soorten heel belangrijk is willen we de doelstellingen voor onze natuurgebieden bereiken.

Dat we doorheen onze reis werden geconfronteerd met natuurbehoud, ecotoersime, landschapsherstel en de strijd tegen bedreigingen voor onze natuur brengt me bij de de laatste en misschien wel belangrijkste les. Natuurbehoud is niet beperkt tot onze lokale, noch de Meetjeslandse of Vlaamse natuurgebieden, maar is een grensoverschrijdend initiatief. Overal waar je komt vind je mensen – jawel vrijwilligers – die hun handen uit de mouwen steken voor de natuur. Samen sterk! Het is voor mij alvast een hart onder de riem en een stimulans om nog verder te gaan.

Steven Degraer.

Voorzitter Natuurpunt Maldegem-Knesselare

Met een app in de hand door het paarse land

Het Maldegemveld is rond deze tijd prachtig om te zien. In augustus en september staat de heide namelijk in bloei. In het Maldegemveld vind je struikhei en dophei. Dat in combinatie met de nieuwe app over het Maldegemveld moet van je wandeling een leerrijke en speciale ervaring maken.

Vier kersverse natuurgidsen ontwikkelden een wandelapp voor het Maldegemveld. De wandeling loopt over het Krakkepad (4,5 kilometer). Op een tiental plaatsen is een stop

voorzien. Als je op de locatie aan komt, krijg je foto's van die plaats te zien en een melding (zang van de nachtzwaluw). De belangrijkste weetjes over het Maldegemveld komen aan bod zoals de waterberging, cultuurlandschap, beheer, samenwerking met scholen en landbouwers, poelen en vennen, heide en heischraal grasland.

De app werd gemaakt door Frank, Nikki, Thomas en Annick die de cursus natuurgids 2016-2017 in Poeke volgden. De nieuwe lichting gidsen is mee met de tijd!

Download de app via je smartphone op Google Play. Zoek op 'Natuurpunt'. Op <http://users.telenet.be/krakkepad/> vind je uitgebreide informatie, voor als je tijdens je tocht meer info wil of voor wie niet over een smartphone beschikt.

Het Groentje (*Callophrys rubi*), terug van weg geweest

Chris Bruggeman - foto Jan Pauwels

Dit jaar werden in het Maldegemveld terug enkele Groentjes waargenomen en dit op dezelfde plaats als het enig waargenomen exemplaar in 2015. Het maximaal aantal getelde vlinders bedroeg 15 exemplaren (Diëgo Van De Keere). Het betrof wellicht grotendeels mannetjes die territoriumgedrag vertoonden.

De soort werd waargenomen op plaatsen die een geschikt habitat vormen voor de soort namelijk op Berken en Wilgen, vooral in de rand, waar mannetjes een territorium kunnen bezetten en op Dophei voor eileg. Struikhei wordt hier niet gebruikt omdat deze bloeit wanneer de vliegtijd al lang voorbij is. De rupsen leven namelijk van de voedselrijke bloemen en zaaddozen.

Daarvoor was het reeds geleden van 2002 dat er nog enig spoor was van het

Groentje in deze omgeving. De laatste populatie Groentjes kwam voor op een heideterreintje gelegen tussen de twee startbanen op het Vliegveld in het Drongengoed. De hoogste aantallen op 1 telling waren 23 Groentjes op 16.6.1996 en 25 op 31.5.1997. Het waren toen ook vooral mannetjes die werden gezien in de rand van het perceel op Berk en Wilg waar ze een territorium innamen.

De vliegtijd van het Groentje loopt vanaf eind april tot ongeveer half juli, met de meeste waarnemingen half mei.

De belangrijkste oorzaak van de achteruitgang sinds de jaren zestig is de verbossing van heidevelden, heischrale graslanden en kalkgraslanden. Vermoedelijk is ook het te rigoureuze verwijderen van opslag soms een oorzaak van achteruitgang.

Groentjes leven in een biotoop die door successie overgaat in struweel en bos. Het is wenselijk deze successie niet te ver door te laten gaan waarbij het leefgebied zou dichtgroeien. Maatregelen voor het behoud van deze soort zijn dan ook het creëren of in stand houden van geleidelijke overgangen van bos naar heide. Op grotere heidevelden mag plaatselijk opslag van struiken zijn, zodat de vlinders daar beschutting vinden en kunnen samenscholen. Belangrijk is ook om de waardplanten van de rups te vrijwaren.

De vraag die we ons stellen is, hoe het mogelijk is dat ineens zoveel exemplaren opduiken, waar in het verleden op deze plaats geen enkel exemplaar is gezien. We kenden een populatie tussen de startbanen, maar daar is jaren geen exemplaar meer van gezien. Misschien dat er toch nog

onbekende populaties waren in het Drongengoed die aan onze aandacht ontsnapt zijn en nu door het creëren van een ideaal biotoop toch boven water komen?

Het zou blijken dat het Groentje met één struik Sporkehout en drie planten Dophei jarenlang kan overleven zonder een deftige populatie te vormen.

Bovenstaande tekst is een compilatie van het mailverkeer naar aanleiding van de vondst van deze populatie Groentjes in het Maldegemveld. Met dank aan Omer Van de Kerckhove, Marc Van Opstaele, Kurt De Kesel en Diëgo Van De Keere.

Dit artikel werd overgenomen uit natuurhistorisch tijdschrift van NP Meetjesland zomer 2017 (jg 16, n°2)

Zweedse fakkels ten voordele van onze lokale natuurgebieden

Een zwoele nazomeravond of winterbarbecue in de tuin of op het terras? Een houtvuurtje zorgt altijd voor dat tikkeltje sfeer om het volledig af te maken. Geen droog hout of kampvuurplaats voorhanden? Geen probleem, een Zweedse fakkel biedt de oplossing. Deze vuurtjes zorgen voor enkele uren gezellige warmte en licht in de tuin. Voor wie een stapje verder wil gaan, bak poffertjes of pannenkoeken bovenop het vuur.

Natuurpunt Maldegem-Knesselare verkoopt Zweedse fakkels gemaakt van de beheerresten uit onze natuurgebieden. De Zweedse fakkels (ongeveer 20 cm diameter en 40 cm hoog) worden verkocht aan 6 euro per stuk. Een bedrag dat integraal naar de aankoop en het beheer van onze lokale natuurgebieden gaat.

Een of meerdere Zweedse fakkels kopen? Contacteer Wendy Cromheecke (wcromheecke@gmail.com), die al je feeëriekere wensen in vervulling laat gaan.

Als promotie-actie geven we twee Zweedse fakkels cadeau. Like onze Natuurpunt Maldegem-Knesselare Facebook-pagina (<https://www.facebook.com/natuurpuntmk/>) en deel de foto van de Zweedse fakkels met je Facebook vrienden. Wie weet word jij wel de gelukkige om twee (large) Zweedse fakkels te winnen. De winnaar wordt bekend gemaakt via Facebook op 25 september en in ons volgend nummer. Veel succes!

Wendy Cromheecke en Steven Degraer

Activiteitenkalender

(raadpleeg natuurpuntmaldegemknesselare.be/activiteiten/activiteiten.html voor eventuele updates)

1. Zaterdag 30 september: beheervoormiddag in het Maldegemveld

- Zin om de handen uit de mouwen te steken in de frisse buitenlucht en de natuur in het Maldegemveld daarmee te helpen? Kom gerust mee helpen aan het verwijderen van het teveel aan berken en dennen op de percelen waar het Groentje werd gezien (cf elders in dit nummer). Iedereen is van harte welkom, ook wie maar een uurtje kan meehelpen.
- Aangepaste kledij (bij regenweer) en werkschoenen zijn aanbevolen. We zorgen voor het nodige werkgerief en een drankje tussendoor. Graag een berichtje vooraf als je er bij wil zijn.
- **Trefpunt:** loods Natuurpunt, (GPS: N 51.155117, E 3.47198), Urselweg 81 B, Maldegem-Kleit
- **Om:** 9.00u-13.00u (gelieve de pijlen te volgen bij laattijdige aankomst).
- **Contact:** Kurt De Kesel 0474 48 30 22

2. Zondag 1 oktober: natuur- en landschapswandeling

- Natuur- en landschapswandeling in en rond het Maldegemveld en het Drongengoed. Iedere eerste zondag van de maand. Gratis voor leden en niet-leden.
- **Trefpunt:** Krakeelparking, (GPS: N 51.151079, E 3.473074), Drongengoedweg, Ursel, op 200 m van Het Jagershof.
- **Om:** 9.00u-12.00u
- **Contact:** Luc Dellafaille 0494 06 60 78

3. Zaterdag 7 oktober: beheervoormiddag in het Maldegemveld

- Zin om de handen uit de mouwen te steken in de frisse buitenlucht en de natuur in het Maldegemveld daarmee te helpen? We gaan werken op het speelplein/speelbos te Kleit.

- Aangepaste kledij (bij regenweer) en werkschoenen zijn aanbevolen. We zorgen voor het nodige werkgerief, drank, versnapering en sluiten af rond het kampvuur. Graag een berichtje vooraf als je er bij wil zijn.
- **Trefpunt:** Doornstraat-Hogebranddreef, (GPS: N 51.176684, E 3.457881), Maldegem-Kleit
- **Om:** 13.00u – 17:00
- **Contact:** Johan Bosmans 0474 87 17 62

4. Zaterdag 28 oktober: beheervoormiddag in het Torrebos

- Naar jaarlijkse traditie verbeteren we de toegankelijkheid van het bos en maken we komaf met Amerikaanse exoten en consoorten.
- We zorgen voor het nodige werkmateriaal en een drankje voor tussendoor met soep van eigen makelij.
- **Trefpunt:** Poel Torrebos (GPS: N 51.170168, E 3.43842), Torredreef 10, Maldegem-Kleit
- **Om:** 9.00u-13.00u
- **Contact:** Dirk Develter 050 71 91 82

5. Zondag 5 november: natuur- en landschapswandeling : Paddenstoelenwandeling in het Drongengoed

- Natuur- en landschapswandeling in en rond het Maldegemveld en het Drongengoed. Iedere eerste zondag van de maand. Gratis voor leden en niet-leden.
- **Trefpunt:** Krakeelparking, (GPS: N 51.151079, E 3.473074), Drongengoedweg, Ursel, op 200 m van Het Jagershof.
- **Contact:** Etienne Vanaelst 0474 64 23 23

6. Zaterdag 18 november: Dag van de Natuur in het Maldegemveld

- Zin om de handen uit de mouwen te steken in de frisse buitenlucht en de natuur in het Maldegemveld daarmee te helpen?
- Kom gerust mee helpen aan de nazorg van wandelpaden, maaien van bramen en pitrus, uittrekken van jonge dennen en Amerikaanse vogelkers, hooien van schraal grasland, planten van hagen en heggen, aanleg van takkenwanden, opruimen van zwerfvuil, ... Iedereen is van harte welkom, ook wie maar een uurtje kan meehelpen.
- Aangepaste kledij (bij regenweer) en werkschoenen zijn aanbevolen. We zorgen voor het nodige werkgerief en een drankje tussendoor. Graag een berichtje vooraf als je er bij wil zijn.
- **Trefpunt:** loods Natuurpunt, (GPS: N 51.155117, E 3.47198), Urselweg 81 B, Maldegem-Kleit
- **Om:** 9.00u-13.00u (gelieve de pijlen te volgen bij laattijdige aankomst).
- **Contact:** Kurt De Kesel 0474 48 30 22

7. Zaterdag 2 december: beheervoormiddag in het Kattenbos

- De natuur in het Kattenbos / Zegbroek kan onze zorgen altijd appreciëren.

- Zin om daaraan mee te helpen? Iedereen is altijd welkom voor een voormiddag - al was het maar een uurtje - hakhoutbeheer, bramen maaien en ruimen, nazorg van het exploratiepad,...
- Aangepaste kledij, laarzen en eventueel werkhandschoenen zijn aanbevolen. We zorgen voor het nodige werkgerief en een drankje tussendoor. Graag een berichtje vooraf als je er bij wil zijn
- **Trefpunt:** ingang Kattenbos, (GPS: N 51.118999, E 3.466088), Varenstraat, Ursel
- **Om:** 9.00u-13.00u
- **Contact:** Steven Degraer 0494 07 03 71

8. Zondag 3 december: natuur- en landschapswandeling

- Natuur- en landschapswandeling in en rond het Maldegemveld en het Drongengoed. Iedere eerste zondag van de maand. Gratis voor leden en niet-leden.
- **Trefpunt:** Krakeelparking, (GPS: N 51.151079, E 3.473074), Drongengoedweg, Ursel, op 200 m van Het Jagershof.
- **Om:** 9.00u-12.00u

9. Zaterdag 30 december: beheervoormiddag in het Maldegemveld

- Zin om de handen uit de mouwen te steken in de frisse buitenlucht en de natuur in het Maldegemveld daarmee te helpen?
- Kom gerust mee helpen aan de nazorg van wandelpaden, maaien van bramen en pitrus, uittrekken van jonge dennen en Amerikaanse vogelkers, hooien van schraal grasland, planten van hagen en heggen, aanleg van takkenwanden, opruimen van zwerfvuil, ... Iedereen is van harte welkom, ook wie maar een uurtje kan meehelpen.
- Aangepaste kledij (bij regenweer) en werkschoenen zijn aanbevolen. We zorgen voor het nodige werkgerief en een drankje tussendoor. Graag een berichtje vooraf als je er bij wil zijn.
- **Trefpunt:** loods Natuurpunt, (GPS: N 51.155117, E 3.47198), Urselweg 81 B, Maldegem-Kleit
- **Om:** 9.00u-13.00u (gelieve de pijlen te volgen bij laattijdige aankomst).
- **Contact:** Luc Dellafaille 0494 06 60 78